

ΔΕΟ24

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ «ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ»

[καταληκτική ημερομηνία 30-4-24]

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ 31/3/24

2023-2024

ECLASS4U ΒΙΚΥ ΒΑΡΔΑ

Δ Διομήδη Κομνηνού 28, Νέο Ηράκλειο :: Τ 210 5711484, 6970 401981 :: [E grammateia@eclass4u.gr](mailto:grammateia@eclass4u.gr)

vicky.varda@eclass4u.gr :: [W eclass4u](http://www.eclass4u.gr)

Περιεχόμενα

Θέμα	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
A.1. Αποτυχίες της Αγοράς και Κρατική Παρέμβαση	4
A.1.1. Η Θεωρία των Αποτυχιών της Αγοράς και η Σημασία της Κρατικής Παρέμβασης....	4
A.1.2. Παραδείγματα Κρατικής Παρέμβασης [πριν το 2008-προ κρίσης]	6
Αποτυχίες Αγοράς στον Τομέα Ενέργειας και η ΔΕΗ: Προ-Κρίση	6
1. Ο τομέας της Ενέργειας.....	6
A.2. Διαφοροποιήσεις Κρατικής Παρέμβασης [μετά την κρίση 2008-2023]	8
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ.....	8
B.1. Πρωτοβουλίες Ευρωπαϊκών Θεσμών	9
1. το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Οικονομικής Διάσωσης μέσω του Μηχανισμού Ευρωπαϊκής Σταθερότητας (ESM).....	10
2. Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Ανάκαμψης "Next Generation EU"	10
B.2. Επιπτώσεις Κρατικών Παρεμβάσεων σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό Επίπεδο	11
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	13
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ [Eclass4U].....	13
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ μόνο ΜΕ ΠΗΓΕΣ ΕΑΠ	14

Θέμα

Σύμφωνα με αυτά που προσβέβει η θεωρία για τις λεγόμενες αποτυχίες της αγοράς, και λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες των αποτυχιών αυτών για τις πολιτικές που ασκεί/τους τομείς στους οποίους παρεμβαίνει το κράτος, οι αποτυχίες της αγοράς συνιστούν την κύρια «αιτιολογική βάση» και το κύριο κίνητρο για κρατική παρέμβαση. Ωστόσο, στο πέρασμα του χρόνου, οι απόψεις για το εύρος και το είδος της απαιτούμενης παρέμβασης του κράτους σε καίριους τομείς της εγχώριας οικονομίας και αγοράς διαφοροποιήθηκαν. Έτσι, υπήρχαν περιπτώσεις, όπου ήρθαν π.χ. με περισσότερο έντονο τρόπο στο προσκήνιο επιχειρήματα υπέρ της ενίσχυσης του ρόλου του ιδιωτικού τομέα, καθώς και για προαγωγή της ατομικής έναντι της συλλογικής ευθύνης· και άλλοτε κρατικές παρεμβάσεις (π.χ. η θεσμοθέτηση του ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος στην Ελλάδα στα χρόνια που ακολούθησαν την οικονομική κρίση του 2008-2009), που έμοιαζαν να έρχονται κάπως σε αντίθεση προς την λογική της αποπαρέμβασης.

Τίθεται λοιπόν ένα ερώτημα για το σε ποια κατεύθυνση (και με βάση ποιες αξίες και ποιες εμπειρίες) κινείται πλέον το κράτος, μέσα από τις πολιτικές που αναπτύσσει η ΕΕ, αλλά και 2 περαιτέρω το εθνικό επίπεδο. Πρόκειται ενδεχομένως για ένα τοπίο που χαρακτηρίζεται από μεταστροφές και αντιφάσεις.

Στο πλαίσιο που ορίζεται από τα ανωτέρω:

A1] Σχολιάστε, με αναφορά σε συγκεκριμένα (ένα με δύο) χαρακτηριστικά παραδείγματα, τον τρόπο με τον οποίο οι αποτυχίες της αγοράς αποτέλεσαν/-ούν διαχρονικά τη δικαιολογητική βάση και κίνητρο για κρατικές παρεμβάσεις και μεταρρυθμίσεις.

A2]. Στη συνέχεια, από το 2008-2009 έως και σήμερα, σχολιάστε αν διαπιστώνετε κάποια διαφοροποίηση σε αυτές τις κρατικές παρεμβάσεις και μεταρρυθμίσεις σε διάφορα υποπεδία του ελληνικού κράτους πρόνοιας. Αναφέρετε (ένα με δυο) σχετικά παραδείγματα.

B) Αναφερθείτε σε (μία έως δύο) πρωτοβουλίες ευρωπαϊκών θεσμών την ίδια περίοδο, εντοπίζοντας και τις πιθανές επιπτώσεις τους για τον ρόλο της κρατικής παρέμβασης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θεωρία των αποτυχιών της αγοράς παρέχει σταθερή βάση για την κατανόηση του ρόλου και της αναγκαιότητας της κρατικής παρέμβασης στην οικονομία. Αυτές οι αποτυχίες, όπως η δημιουργία μονοπωλίων, οι εξωτερικότητες και τα δημόσια αγαθά, αναδεικνύουν περιπτώσεις όπου η αγορά αδυνατεί να παράγει βέλτιστα [κατά Pareto] αποτελέσματα για την κοινωνία. Διαχρονικά, οι αποτυχίες αυτές έχουν διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής και στην αιτιολόγηση για ενισχυμένη ή μειωμένη κρατική παρέμβαση σε καίριους τομείς της οικονομίας. Οι εναλλαγές ανάμεσα στην ενίσχυση του ρόλου του κράτους και την προώθηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας αποτυπώνουν μια δυναμική αναζήτηση ισορροπίας, ενώ το ερώτημα για το πώς και πότε πρέπει να παρέμβει το κράτος παραμένει ζωτικής σημασίας.

A.1. Αποτυχίες της Αγοράς και Κρατική Παρέμβαση

A.1.1. Η Θεωρία των Αποτυχιών της Αγοράς και η Σημασία της Κρατικής Παρέμβασης

Stiglitz, 2019, σελ.85-92

Η Θεωρία των Αποτυχιών της Αγοράς εξετάζει τις περιπτώσεις στις οποίες η αγορά από μόνη της δεν καταφέρνει να καταναείμει τους πόρους με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, οδηγώντας σε μη βέλτιστα αποτελέσματα από κοινωνικής ή οικονομικής σκοπιάς. Αυτό μπορεί να προκύψει λόγω διαφόρων ανεπαρκειών όπως οι ασυμμετρίες πληροφόρησης, οι εξωτερικότητες, τα δημόσια αγαθά και φαινόμενα μονοπωλίου. Η σημασία της κρατικής παρέμβασης, σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, είναι ζωτικής σημασίας για τη διόρθωση αυτών των αποτυχιών [Stiglitz, 2019, σελ.84-85]. Πιο συγκεκριμένα, οι έξι [6] "αποτυχίες" της αγοράς εντοπίζονται σε [Stiglitz, 2019, σελ.85-92]:

- 1. Αποτυχία του ανταγωνισμού-** δηλαδή δεν ισχύουν οι υποθέσεις για μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων από τις οποίες κάθε μια πιστεύει ότι δεν έχει επίδραση στις τιμές.
- 2. Ύπαρξη Δημοσίων Αγαθών:** Αγαθά που δεν προσφέρονται από την αγορά (π.χ. εθνική άμυνα) ή αν προσφερθούν θα είναι σε μικρή κλίμακα (π.χ. σημαδούρες).
- 3. Ύπαρξη Εξωτερικότητας:** Αρνητικές: Επιβάλλουν κόστος σε τρίτους (π.χ. ρύπανση). Θετικές: Αποφέρουν οφέλη σε τρίτους (π.χ. έρευνα και ανάπτυξη).
- 4. Μη Πλήρεις - Ατελείς Αγορές.** Αυτό σημαίνει ότι οι ιδιωτικές αγορές δεν κατορθώνουν να προσφέρουν ένα συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία, ακόμα και όταν το κόστος για την παροχή του είναι χαμηλότερο από την τιμή που οι καταναλωτές είναι πρόθυμοι να πληρώσουν
- 5. Αποτυχίες Πληροφόρησης:** Η ιδιωτική αγορά συχνά παρέχει ανεπαρκείς ή ασύμμετρες πληροφορίες. Π.χ. μετεωρολογία, υπηρεσίες ακτοφυλακής,
- 6. Ανεργία, Πληθωρισμός, Ανισορροπία:** π.χ. Ανεργία, Πληθωρισμός, Ασταθής λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Αποτελεί γεγονός, ότι υφίστανται διαφωνίες σχετικά με τον βέλτιστο βαθμό παρέμβασης του κράτους στην οικονομία. Η κυρίαρχη άποψη, πλέον, τείνει προς τον περιορισμό του ρόλου του κράτους. Σαφώς, οι αγορές παρουσιάζουν αστοχίες, ωστόσο και το κράτος συχνά αποτυγχάνει στην προσπάθειά του να τις διορθώσει. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη η εύρεση μίας ισορροπίας. Πιο συγκεκριμένα, το κράτος οφείλει να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην διατήρηση της πλήρους απασχόλησης και στην καταπολέμηση των ανισοτήτων. Ταυτόχρονα, ο ιδιωτικός και επιχειρηματικός τομέας οφείλουν να διατηρούν πρωταρχικό ρόλο στην οικονομία [Stiglitz, 2019, σελ.30-31].

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία προσεγγίζεται με *δεοντολογική και θετική ανάλυση* [Stiglitz, 2019, σελ.94-95].

Η *δεοντολογική ανάλυση* εστιάζει στα ηθικά θεμέλια και τις αξίες που θα πρέπει να καθοδηγούν τις δράσεις του κράτους, αξιολογώντας τον ρόλο του κράτους με βάση αρχές δικαιοσύνης, ισότητας και αλληλεγγύης. Αντίθετα, η *θετική ανάλυση* επικεντρώνεται στην περιγραφή και εξήγηση των πραγματικών λειτουργιών του κράτους στην οικονομία, αναλύοντας τις συνέπειες των κρατικών παρεμβάσεων με βάση την αποδοτικότητα, την ανάπτυξη και την οικονομική σταθερότητα. Όταν δεν υπάρχουν αποτυχίες της αγοράς, το κράτος μπορεί να επικεντρωθεί κυρίως στη δικαιότερη διανομή των πόρων, με βαρύτητα στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και των περιουσιακών συμβολαίων [Stiglitz, 2019, σελ.94-95].

Ωστόσο, σε περιπτώσεις αποτυχιών της αγοράς, όπως ασυμμετρίες πληροφόρησης, εξωτερικότητες, μονοπώλια, και δημόσια αγαθά, το κράτος πρέπει να δράσει για τη διόρθωσή τους. Η βελτίωση κατά Pareto, που αναφέρεται στην υλοποίηση αλλαγών που βελτιώνουν την κατάσταση κάποιου χωρίς να επιδεινώνουν την κατάσταση κάποιου άλλου, είναι ένα ιδανικό κριτήριο για την αξιολόγηση των κρατικών παρεμβάσεων. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αποδειχθεί ότι οι πολιτικές διαδικασίες και οι γραφειοκρατικές δομές μιας δημοκρατικής κοινωνίας έχουν τη δυνατότητα να διορθώσουν μια αποτυχία της αγοράς με αποτελεσματικό τρόπο. [Stiglitz, 2019, σελ.38-39]

Περαιτέρω, η άποψη περί του ιδανικού βαθμού κρατικής παρέμβασης εξαρτάται από δύο βασικούς παράγοντες: από τη *βαρύτητα* που αποδίδει κάποιος στις αστοχίες της αγοράς και από την *αποτελεσματικότητα που αποδίδει στο κράτος* ως προς την αντιμετώπιση των αστοχιών αυτών. Η φαινομενικά υφιστάμενη συναίνεση αντικατοπτρίζεται σε δύο στρατηγικές: α) **Απορρύθμιση**, [Stiglitz, 2019, σελ.32], με περιορισμό του ρυθμιστικού ρόλου του κράτους ή με β) **ιδιωτικοποίηση**, δηλαδή με εκχώρηση σημαντικού τμήματος των δραστηριοτήτων του κράτους στον ιδιωτικό τομέα [Stiglitz, 2019, σελ.28-32].

Αξίζει να σημειωθεί ότι, μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-2009, η ελληνική, ανάμεσα σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές Κυβερνήσεις υιοθέτησαν μία πιο ενεργή *[παρεμβατική]* προσέγγιση στην οικονομία [Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2021]

A.1.2. Παραδείγματα Κρατικής Παρέμβασης [πριν το 2008-προ κρίσης]

Stiglitz, 2019, σελ.45-50, σελ.85-90 και από δικές σας πηγές διαδικτύου με φράσεις-κλειδιά - Αναζήτησης : υπηρεσίες με κρατική παρέμβαση, περιπτώσεις κρατικής παρέμβασης, ενεργός εμπλοκή κράτους στην οικονομία, ΟΠΑΠ, ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, Τηλεπικοινωνίες, κ.ά].

Οι δραστηριότητες του κράτους είναι πολυδιάσπαστες και επηρεάζουν κάθε πτυχή της ζωής των πολιτών. Η αποτελεσματική λειτουργία του κράτους είναι απαραίτητη για την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας, της οικονομικής ανάπτυξης και της ειρήνης.

Ειδικότερα, το κράτος αναμένεται να [Stiglitz, 2019, σελ.45-50]: *παρέχει ένα νομικό σύστημα – απαραίτητο για τη λειτουργία της οικονομίας της αγοράς, παράγει αγαθά (πχ άμυνα, εκπαίδευση, ταχυδρομικές υπηρεσίες), επηρεάζει τι παράγει ο ιδιωτικός τομέας μέσω επιδοτήσεων, φόρων, πιστώσεων και ρυθμίσεων, αγοράζει αγαθά και υπηρεσίες από τον ιδιωτικό τομέα, τα οποία στη συνέχεια παρέχει στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά, αναδιανέμει το εισόδημα.*

Άλλωστε, όπως ήδη αναφέρθηκε, σε περίπτωση που δεν υφίστανται αποτυχίες αγοράς, η βέλτιστη παρέμβαση του κράτους αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η παρέμβαση οφείλει να περιορίζεται στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και στην παροχή βασικών δημόσιων αγαθών καθώς και στην προστασία και εγγύηση των περιουσιακών συμβολαίων. Άλλοι οικονομολόγοι, όπως ο Joseph Stiglitz, εισηγούνται ενεργότερο ρόλο για το κράτος [Stiglitz, 2019, σελ.83-84].

Αποτυχίες Αγοράς στον Τομέα Ενέργειας και η ΔΕΗ: Προ-Κρίση

1. Ο τομέας της Ενέργειας

Η *αποτυχία του ανταγωνισμού* έχει σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία, όπως ακρίβεια (οι επιχειρήσεις μπορούν να χρεώνουν *υψηλότερες τιμές* από ό,τι σε συνθήκες τέλειου ανταγωνισμού), *μειωμένη παραγωγή* (Η παραγωγή μπορεί να είναι μικρότερη από το βέλτιστο επίπεδο, αυτό που ζητά η κοινωνία), *περιορισμένη καινοτομία* (οι επιχειρήσεις δεν έχουν επαρκή κίνητρα για ανάπτυξη νέας τεχνολογίας), *αθέμιτες πρακτικές* (Ορισμένες

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

επιχειρήσεις προβαίνουν σε παράνομες ή ανήθικες πρακτικές, όπως το μονοπώλιο, το καρτέλ, η σύμπραξη για νόθευση ,κ.ά).[Stiglitz, 2019, σελ.85]

Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα αποτελεί ένα παράδειγμα αποτυχίας ανταγωνισμού. Η ΔΕΗ, ως ο μοναδικός παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας, είχε για πολλά χρόνια τον έλεγχο της αγοράς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές , ενώ παράλληλα ασκούσε μονοπωλιακή εξουσία στην αγορά. Η έλλειψη ανταγωνισμού οδήγησε τη ΔΕΗ να μην έχει σημαντικό κίνητρο να επενδύσει σε νέες τεχνολογίες ή να αναζητήσει καινοτόμες λύσεις για την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, κάτι που θα μπορούσε να βελτιώσει την αποδοτικότητα και να μειώσει το κόστος της [ΡΑΕ, 2023, Καθημερινή, 2020].

Για πολλά χρόνια, η περιορισμένη ανταγωνιστικότητα στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ήταν κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα της δυσκολίας πρόσβασης νέων παικτών σε πρωτογενείς και οικονομικά αποδοτικές πηγές ενέργειας, όπως η λιγνιτική και η υδροηλεκτρική ενέργεια. Προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος περιελάμβαναν διάφορα ρυθμιστικά μέτρα για την ενίσχυση του ανταγωνισμού, όπως η επιβολή στην ΔΕΗ Α.Ε. της υποχρέωσης να μειώσει το μερίδιό της στην αγορά λιανικής πώλησης, καθώς και η δημοπράτηση ενός τμήματος της λιγνιτικής της παραγωγής [ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, 2021].

2. Η ρύπανση

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό πεδίο της παρέμβασης του κράτους σε μια *Αρνητική Εξωτερικότητα* αποτελεί η Ρύπανση . Η παραγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων επιβάλλει κόστος στο περιβάλλον και στους πολίτες, χωρίς άμεση επίπτωση. Αυτό, διότι, το περιβάλλον δεν έχει τιμή στην αγορά, άρα δεν λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, με συνέπεια τη δυσκολία στην αποτίμηση του κόστους της ρύπανσης και στην αναγνώριση των υπαίτιων {*Ασυμμετρία πληροφόρησης*} [Παπαθεοδώρου και Μισσός και Παπαναστασίου 2020]

Περαιτέρω, η επιβολή κανόνων και η είσπραξη προστίμων φέρει διοικητικό κόστος και δυσκολίες. Όσον αφορά το Κόστος της Ρύπανσης, αυτή επιφέρει σημαντικό οικονομικό και

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

κοινωνικό κόστος, π.χ, επιδείνωση της υγείας, υποβάθμιση του περιβάλλοντος, απώλεια βιοποικιλότητας, οικονομικές ζημιές.

Η κρατική παρέμβαση κρίνεται απαραίτητη για την αντιμετώπιση της ρύπανσης, μέσω της θέσπισης περιβαλλοντικών κανόνων και ρυθμίσεων, με την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης και ελέγχου της ρύπανσης, με την επιβολή φόρων ρύπανσης και οικονομικών κινήτρων για την υιοθέτηση καθαρών τεχνολογιών. Συγκεκριμένα, οι Κυβερνήσεις πριν την κρίση προχωρούσαν σε θεσμοθέτηση ορίων εκπομπής ρύπων για τις επιχειρήσεις, σε εθελοντική εφαρμογή προγραμμάτων ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης και σε επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και καθαρές τεχνολογίες.

Η εφαρμογή της θεωρίας του Stiglitz για τις αποτυχίες της αγοράς μπορεί να εξηγήσει την ανάγκη για δραστική κρατική παρέμβαση. Η υιοθέτηση περιβαλλοντικών πολιτικών και η στροφή προς βιώσιμες πρακτικές είναι απαραίτητες για την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της κοινωνικής ευημερίας.

A.2. Διαφοροποιήσεις Κρατικής Παρέμβασης [μετά την κρίση 2008-2023]

Τσαπαθεοδώρου και Μισσός και Τσαπαναστασίου 2020, σελ.121-126 για να πάρετε και ιδέες για το είδος της παρέμβασης και από Παττουράτη και Τάτσο, 2021 για παραδείγματα εφαρμογής κρατικής συμμετοχής σε τομείς της οικονομίας]

Από την οικονομική κρίση του 2008-2010, παρατηρείται μια στροφή προς την ενίσχυση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα και τον περιορισμό της κρατικής παρέμβασης. Σε διάφορα υποπεδία του ελληνικού κράτους πρόνοιας, όπως η κοινωνική ασφάλιση και η υγεία, υιοθετούνται πολιτικές ιδιωτικοποίησης και περικοπών.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

- ✓ Οι **Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)**¹ είναι μια καινοτομική μορφή συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό την ανάπτυξη, την

¹ Υπουργείο Οικονομίας - Ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ:

Αναδιάρθρωση στον τομέα διανομής φυσικού αερίου και προώθηση ανάπτυξης κρίσιμων υποδομών (επέκταση και αναβάθμιση των εγκαταστάσεων της Ρεβυθούσας, οι αγωγοί TAP και IGB, το FSRU Αλεξανδρούπολης κ.ά.). • Προώθηση ιδιωτικοποίησης της ΔΕΠΑ Εμπορίας και ΔΕΠΑ Υποδομών Α.Ε. στον τομέα φυσικού αερίου. •

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

χρηματοδότηση, την κατασκευή και την λειτουργία έργων υποδομής ή την παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Σύμφωνα με την ειδική Γραμματεία ΣΔΙΤ του Υπουργείου Οικονομίας, οι ΣΔΙΤ αποτελούν μια σημαντική μεταρρυθμιστική στροφή που ενδέχεται να φέρει οφέλη στην ελληνική οικονομία και κοινωνία για πολλά χρόνια. Οι ΣΔΙΤ επιτρέπουν την υλοποίηση μεγάλων και σημαντικών έργων υποδομής που ενδεχομένως δεν θα ήταν εφικτά μόνο με δημόσια χρηματοδότηση, λόγω περιορισμών στον προϋπολογισμό. Η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα μπορεί να φέρει καινοτομία, εξειδίκευση και τεχνογνωσία, βελτιώνοντας την ποιότητα και την αποδοτικότητα των δημόσιων υπηρεσιών. Η ανάθεση της κατασκευής και λειτουργίας έργων στον ιδιωτικό τομέα μπορεί να μειώσει το κόστος για το δημόσιο και να απελευθερώσει πόρους για άλλες δράσεις και υπηρεσίες [ΥπΟικ, 2022].

- ✓ Μεταρρύθμιση στο Σύστημα Υγείας: Ένα παράδειγμα διαφοροποίησης είναι η μεταρρύθμιση στο σύστημα υγείας με την ενίσχυση των πρωτοβάθμιων υγειονομικών μονάδων, την ίδρυση των Κέντρων Υγείας και την ψηφιοποίηση υπηρεσιών. Αυτές οι πρωτοβουλίες στόχευσαν στη βελτίωση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των υγειονομικών πόρων [Υπουργείο Υγείας, 2023].

Β.1. Πρωτοβουλίες Ευρωπαϊκών Θεσμών

<https://www.kathimerini.gr/world/562894948/endiamesi-axiologisi-toy-rrf-oi-stochoi-ta-orosima-kai-ta-didagmata/> και Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021, *διαφάνειες ΕΑΤΤ, Παπαθεοδώρου και Μισός και Παπαναστασίου 2020, σελ.121-126*

Η διαφοροποίηση στα επίπεδα ανισότητας και φτώχειας μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποκαλύπτει τον σημαντικό ρόλο που έχει το κάθε σύστημα κοινωνικής προστασίας. Ειδικότερα, υπό τις πολιτικές δημοσιονομικής πειθαρχίας που εφαρμόζονται μέσω των μνημονιακών συμβάσεων, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας βιώνουν σημαντικές μεταβολές όσον αφορά το ύψος των δαπανών, τη σύνθεση και τον προσανατολισμό των πολιτικών, καθώς και την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και κινδύνων. Στην Ελλάδα, αυτές οι πολιτικές οδηγούν σε περαιτέρω συρρίκνωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας,

Σχεδιασμός για τη δίκαιη μετάβαση των περιοχών που εξαρτώνται από τον λιγνίτη, μέσω της εκπόνησης σχετικού στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδίου

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

μετατρέποντάς το σε ένα πιο «υπολειμματικό μοντέλο», που εστιάζει κυρίως στην αντιμετώπιση εξαιρετικών περιπτώσεων φτώχειας και αποστέρησης [Παπαθεοδώρου και Μισσός και Παπαναστασίου 2020]

1. το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Οικονομικής Διάσωσης μέσω του Μηχανισμού Ευρωπαϊκής Σταθερότητας (ESM).

Ένας κρίσιμος τομέας παρέμβασης είναι το **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Οικονομικής Διάσωσης μέσω του Μηχανισμού Ευρωπαϊκής Σταθερότητας (ESM)**. Ο ESM, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2012, αποτελεί μια μόνιμη διεθνή οικονομική οργάνωση που παρέχει χρηματοοικονομική βοήθεια σε κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ που αντιμετωπίζουν σοβαρά χρηματοοικονομικά προβλήματα. Ο στόχος του ESM είναι να διασφαλίσει την χρηματοοικονομική σταθερότητα στην Ευρώπη μέσω της παροχής χρηματοδοτικής στήριξης υπό αυστηρούς όρους και μεταρρυθμίσεις, ώστε να ενισχύεται η οικονομική ανάκαμψη και ανθεκτικότητα των κρατών-μελών [Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021]

2. Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Ανάκαμψης "Next Generation EU"

Ο RRF αποτελεί ένα πρωτοφανές εργαλείο οικονομικής ανάκαμψης ύψους 800 δισεκατομμυρίων ευρώ, με στόχο την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και τον μετασχηματισμό των οικονομιών και κοινωνιών της ΕΕ. Θεσπίστηκε το 2020 ως απάντηση στην οικονομική κρίση που προκλήθηκε από την πανδημία COVID-19 Πρόκειται για ένα πακέτο 750 δισεκατομμυρίων ευρώ, το οποίο συνδυάζει δάνεια και επιχορηγήσεις, με στόχους : **Πράσινη μετάβαση, Ψηφιακός μετασχηματισμός, Κοινωνική συνοχή, Αντιμετώπιση ειδικών εθνικών προκλήσεων** [Ταγκαλάκης και Σαραϊδάρης, 2021].

Μάλιστα, έχει επιτευχθεί η υλοποίηση 1.150 οροσήμεων και στόχων έως το τέλος του 2023 :28 εκατομμύρια MWh εξοικονόμηση ενέργειας, πρόσβαση στο διαδίκτυο για 5,6 εκατομμύρια νοικοκυριά, προστασία 9 εκατομμυρίων ατόμων από φυσικές καταστροφές, εκταμιεύσεις: 225 δισεκατομμύρια ευρώ έχουν ήδη εκταμιευθεί στα κράτη μέλη, ν 67 δισεκατομμύρια ευρώ ως

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

προχρηματοδότηση. Επιπλέον, ο RRF συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάκαμψη της ΕΕ με αύξηση των δημόσιων επενδύσεων: 3,0% το 2019, 3,3% το 2023 (εκτίμηση), 3,4% το 2024 (πρόβλεψη) [ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, 2020]

B.2. Επιπτώσεις Κρατικών Παρεμβάσεων σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό Επίπεδο

Παπαθεοδώρου και Μισσός και Παπαναστασίου, 2020, σελ.121-126, Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2021= [από διαφάνειες EATT-θα τις βρείτε μαζί με το παρόν αρχείο στην πλατφόρμα]

Οι επιπτώσεις του ESM για τον ρόλο της κρατικής παρέμβασης είναι πολύ σημαντικές. Πρώτον, ενισχύει την ιδέα ότι η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και η υποστήριξη είναι κρίσιμες για την αντιμετώπιση σοβαρών οικονομικών προκλήσεων. Δεύτερον, αναδεικνύει τη σημασία της υιοθέτησης υγιών δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο, καθώς η πρόσβαση στους πόρους του ESM συνδέεται με την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και την τήρηση αυστηρών όρων. Τέλος, η ύπαρξη και λειτουργία του ESM ενισχύει την ιδέα ενός πιο ενωσιακού και συντονισμένου τρόπου διαχείρισης οικονομικών κρίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μειώνοντας ταυτόχρονα τον κίνδυνο ασύμμετρων σοκ που θα μπορούσαν να διαταράξουν την οικονομική και νομισματική σταθερότητα της ζώνης του ευρώ [Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2021]

Από κοινού, αυτές οι δύο αυτές πρωτοβουλίες, ο Μηχανισμός Ευρωπαϊκής Σταθερότητας (ESM), και το NGEU, υπογραμμίζουν τον μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής οικονομικής και χρηματοοικονομικής διακυβέρνησης μετά την κρίση του 2008. Αυτή η μεταβολή σηματοδοτεί *μια μεγαλύτερη κεντρική και συντονισμένη προσέγγιση στη διαχείριση οικονομικών κινδύνων και κρίσεων, με αυξημένη έμφαση στην προληπτική εποπτεία, την ασφάλεια των καταθέσεων, και την προστασία της οικονομικής σταθερότητας.* Αυτές οι πρωτοβουλίες αντανακλούν την ανάγκη για μια πιο στενή οικονομική και πολιτική συνεργασία και ολοκλήρωση εντός της ΕΕ, ενισχύοντας τον ρόλο των υπερεθνικών θεσμών στην οικονομική διαχείριση και στην πρόληψη κρίσεων. Η εμβάθυνση αυτής της συνεργασίας και ολοκλήρωσης μπορεί επίσης να ερμηνευθεί ως ένας τρόπος ενίσχυσης της δημοκρατικής λογοδοσίας και της διαφάνειας σε επίπεδο ΕΕ, καθώς οι πολιτικές και οι αποφάσεις που

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ- ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

επηρεάζουν την οικονομία των κρατών μελών και των πολιτών της ΕΕ λαμβάνονται με βάση κοινούς κανόνες και διαδικασίες [Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2021].

Η προσέγγιση αυτή, ωστόσο, δεν είναι αντικείμενο ευρείας συναίνεσης μεταξύ όλων των κρατών μελών ή των πολιτικών φορέων, καθώς ορισμένοι επικρίνουν την αυξημένη υπερεθνική εποπτεία και τους περιορισμούς που επιβάλλονται στην εθνική κυριαρχία. Παρ' όλα αυτά, η κρίση του 2008 και οι επακόλουθες οικονομικές προκλήσεις ανέδειξαν την ανάγκη για μια πιο ολοκληρωμένη και αποτελεσματική προσέγγιση στην οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ [Ταγκαλάκης και Σαραιδάρης, 2021].

Ειδικότερα, στην περίπτωση της ελληνικής οικονομίας, κατά τη διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης, υπό τις συνθήκες των μνημονίων και της λιτότητας, **το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης υπέστη βαθιές αλλαγές**. Οι πολιτικές λιτότητας περιόρισαν τις δαπάνες για κοινωνική προστασία, παρά την αυξημένη κοινωνική ανάγκη λόγω της οικονομικής ύφεσης. Η μείωση αυτών των δαπανών, τόσο σε απόλυτους όρους όσο και ως ποσοστό του ΑΕΠ, συνέβη ενώ η οικονομία συρρικνωνόταν, επιδεινώνοντας τις κοινωνικές συνθήκες. Η εισαγωγή εισοδηματικών και περιουσιακών κριτηρίων για την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές αλλάζει τη δομή της κοινωνικής προστασίας, οδηγώντας σε μεγαλύτερη εμπορευματοποίηση βασικών αγαθών και υπηρεσιών [π.χ. ιδιωτικοποίηση της υγείας και της παιδείας]. Αυτές οι μεταβολές επιδείνωσαν τη φτώχεια και την κοινωνική αποστέρηση, έχοντας μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη διαβίωση των νοικοκυριών, απαιτώντας προσεκτική εκτίμηση και αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων. Χαρακτηριστικό δε είναι ότι «η Ελλάδα ήταν μία από τις λίγες χώρες στην ΕΕ27 όπου παρατηρήθηκε μείωση στις κοινωνικές δαπάνες σε όλες τις κύριες κατηγορίες». [Παπαθεοδώρου και Μισσός και Παπαναστασίου 2020, σελ.121-122]

ΣΥΜΠΤΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι αγορές συχνά αντιμετωπίζουν αποτυχίες, και παρομοίως, το κράτος μπορεί επίσης να μην καταφέρνει πάντα να διορθώνει αποτελεσματικά αυτές τις αποτυχίες. Η επίγνωση των ορίων που έχει το κράτος υπογραμμίζει την ανάγκη για κρατική παρέμβαση μόνο σε περιοχές όπου οι αποτυχίες της αγοράς είναι περισσότερο έκδηλες και όπου υφίστανται σαφείς ενδείξεις ότι η παρέμβαση μπορεί να προσφέρει ουσιαστικά οφέλη. Το κράτος είναι ταγμένο να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διασφάλιση της πλήρους απασχόλησης και στην καταπολέμηση της φτώχειας, ενώ παράλληλα η επιχειρηματική ελευθερία θα πρέπει να παραμένει στον πυρήνα της οικονομικής λειτουργίας.

Παρόλα αυτά, διαφωνίες υφίστανται σχετικά με το βαθμό που το κράτος θα πρέπει να είναι περιορισμένο ή ενεργό, κάτι το οποίο εξαρτάται από την αξιολόγηση της σοβαρότητας των αποτυχιών της αγοράς και της αποτελεσματικότητας του κράτους στην αντιμετώπισή τους. Οι σύγχρονες προσεγγίσεις στον ρόλο του κράτους εκφράζονται μέσω δύο κυρίων στρατηγικών: την απορρύθμιση και την ιδιωτικοποίηση, οι οποίες στοχεύουν αντίστοιχα στη μείωση του ρυθμιστικού ρόλου του κράτους και στην παραχώρηση σημαντικών δημόσιων λειτουργιών στον ιδιωτικό τομέα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ [Eclass4U]

1. ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, 2021 ΣΤΟ https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2021/04/energy_pp_final-1.pdf
2. [ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, 2020] https://greece20.gov.gr/wp-content/uploads/2021/06/Greece-RRP-GR_Stratigikes_kateythinseis_el.pdf
3. Λοϊζίδης, Ι. και Πατσουράτης, Β. (2008), *Οικονομικά Δημόσιων Επιχειρήσεων και Προϋπολογισμός Δημόσιων Φορέων και Οργανισμών*, ΕΑΠ-Τόμος Δ' (σσ. 31-44, 75-79, 87-90).
4. Παπαθεοδώρου, Χρ., Μισσός Βλ. και Παπαναστασίου Στ. (2020), *Κοινωνικές Επιπτώσεις της Κρίσης και των Πολιτικών Λιτότητας στην Ελλάδα*, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ.

Eclass4U ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ- ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗ ΛΟΓΟΚΛΟΤΗ-
ΜΗΝ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΙΠΟΤΑ ΑΥΤΟΥΣΙΟ.

5. Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων Ενέργειας & Υδάτων-στο <https://www.rae.gr/ilektrismos/xondremporiki-agora-diasynd-systema/energeiaki-xrimatopistotiki-agora/>
6. ΣΔΙΤ- Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα – 2024-<https://pppunit.minfin.gov.gr/el>
7. https://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2020/07/13.-EPISTHMONIKH-EKTHESI_EBOOK.pdf (κυρίως σσ.121-126).
8. Ταγκαλάκης, Α. και Σαραϊδάρης, Α. (2021), *Η Εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης*, ΕΑΠ (σσ. 56-76).
9. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (kathimerini.gr) [2024]. «Ενδιάμεση αξιολόγηση του RRF: Οι στόχοι, τα «ορόσημα» και τα διδάγματα». στο <https://www.kathimerini.gr/world/562894948/endiamesi-axiologisi-toy-rrf-oi-stochoi-ta-orosima-kai-ta-didagmata/>
10. Stiglitz, J. and Rosengard, J. (2019), *Οικονομική του Δημόσιου Τομέα* [επιμέλεια Ν. Καραβίτης και Αντ. Αδάμ], Εκδόσεις Κριτική, Β' Έκδοση (σσ. 27-40, 45-52, 83-95).
11. Stiglitz, J. E. (2000). *Economics of the public sector*. W. W. Norton & Company.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ μόνο ΜΕ ΠΗΓΕΣ ΕΑΠ

- 1) Stiglitz, J. and Rosengard, J. (2019), *Οικονομική του Δημόσιου Τομέα* [επιμέλεια Ν. Καραβίτης και Αντ. Αδάμ], Εκδόσεις Κριτική, Β' Έκδοση (σσ. 27-40, 45-52, 83-95).
- 2) Λοϊζίδης, Ι. και Πατσουράτης, Β. (2008), *Οικονομικά Δημόσιων Επιχειρήσεων και Προϋπολογισμός Δημόσιων Φορέων και Οργανισμών*, ΕΑΠ-Τόμος Δ' (σσ. 31-44, 75-79, 87-90).
- 3) Παπαθεοδώρου, Χρ., Μισσός Βλ. και Παπαναστασίου Στ. (2020), *Κοινωνικές Επιπτώσεις της Κρίσης και των Πολιτικών Λιτότητας στην Ελλάδα*, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ.
- 4) https://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2020/07/13.-EPISTHMONIKH-EKTHESI_EBOOK.pdf (κυρίως σσ.121-126).
- 5) Ταγκαλάκης, Α. και Σαραϊδάρης, Α. (2021), *Η Εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης*, ΕΑΠ (σσ. 56-76).
- 6) Ενδιάμεση αξιολόγηση του RRF: Οι στόχοι, τα «ορόσημα» και τα διδάγματα | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (kathimerini.gr)